سیاست

واکنش فرمانده کل ارتش به سخنرانی پزشکیان در سازمان ملل

فرمانده کل ارتش از سخنرانی رییس‌جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد تقدیر کرد.
امیر سرلشکر امیر حاتمی در حساب‌های کاربری خود در شبکه‌های اجتماعی ویراستی و ایکس، با تقدیر از سخنرانی رییس‌جمهوری در مجمع عمومی سازمان ملل، اظهارات وی را «صدای صلابت ملت مبعوث و شجاع» ایران دانست.
متن پیام فرمانده کل ارتش به شرح زیر است:
«جناب آقای رییس‌جمهور؛ دست مریزاد، صمیمانه سپاسگزاریم.
سخنرانی رییس‌جمهوری محترم، صدای صلابت ملت مبعوث، شجاع و مقاوم ایران و تجلی انسجام اتحاد و هماهنگی همه ایران در برابر دشمن زورگو بود. دکتر پزشکیان حقانیت، اقتدار و اراده ایران اسلامی مقتدر و سربلند را برای دفاع از استقلال، تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی را به جهانیان نشان داد.» رییس قوه قضاییه نوشت: رییس‌جمهوری با صلابت و استوار از حقوق حقه مردم ایران دفاع و جانیان امریکایی و صهیونیستی را رسوا کرد.
حجت‌الاسلام والمسلمین محسنی اژه‌ای در حساب کاربری خود در فضای مجازی نوشت:
«سخنرانی ریاست‌محترم جمهور در مجمع عمومی سازمان ملل، حقیقتاً سرشار و مشحون از نکات نغز و عزتمندانه بود.
دکتر پزشکیان با استظهار به میراث معنوی امام خامنه‌ای شهید، با صلابت و استوار از حقوق حقه مردم ایران دفاع کرد و جانیان امریکایی و صهیونیستی را رسوا ساخت. اکنون صدای عدالت‌خواهی ملت ایران در گوش آزادگان جهان طنین‌انداز است. آنچه واضح است، آن است که امریکا و رژیم صهیونیستی در تجاوز به ایران، مرتکب جنایات جنگی عدیده شدند. وفق موازین حقوق بین‌الملل، هم خود اصل تجاوز آنها، نامشروع و غیرقانونی بود و هم جنایاتی که در خلال این تجاوز مرتکب شدند، در دسته جنایات فاحش و بعضاً افحش جنگی می‌گنجد. حقیقت امر آن است که ما از جامعه بین‌الملل و مجامع بین‌المللی، مطالبه‌گر و طلبکار هستیم؛ آنان در واکنش به جنایات جنگی عدیده امریکا و رژیم صهیونیستی در قبال مردم ایران، سکوت و انفعال همراه با تأیید را پیشه کردند. نهادهای به اصطلاح بین‌المللی و مدافع حقوق بشر، چشمان‌شان را بر جنایات جنگی رژیم‌های امریکا و اسراییل علیه مردم ایران بستند.»

قدردانی عراقچی از مواضع مسوولانه روسیه در مخالفت با یک‌جانبه‌گرایی امریکا

وزیر خارجه ایران در دیدار با همتای روس خود گفت؛ همچنان که ایران در عرصه دیپلماسی جدیت نشان داد، مصمم به دفاع از منافع و امنیت ملی خود و ممانعت از سوءاستفاده امریکا از تنگه هرمز برای تهدید امنیت ملی ایران است. سید عباس عراقچی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در ادامه رایزنی‌های خود با همتایان شرکت‌کننده در نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد، بعد از ظهر روز پنج‌شنبه با سرگئی لاوروف وزیر امور خارجه فدراسیون روسیه دیدار و گفت‌وگو کرد. در این دیدار، وضعیت همکاری‌های دوجانبه در زمینه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، تجاری، حمل و نقل، انرژی و نیز هماهنگی‌ها در سطح سازمان‌های بین‌المللی مورد بحث و بررسی قرار گرفت.
وزیر امور خارجه کشورمان از مواضع مسوولانه روسیه در مخالفت با یک‌جانبه‌گرایی ستیزه‌جویانه امریکا و سوءاستفاده از سازمان‌های بین‌المللی برای اعمال فشار بر کشورهای مستقل تقدیر کرد. وزرای امور خارجه ایران و روسیه در این دیدار راجع به تحولات منطقه غرب آسیا متعاقب پیمان شکنی چندباره امریکا و نقض مفاد تفاهم اسلام‌آباد از سوی این کشور تبادل نظر کردند. وزیر امور خارجه کشورمان همتای روس خود را در جریان آخرین وضعیت مذاکرات و تفاهم ایران و عمان در مورد برقراری مسیر ایمن برای کشتیرانی در تنگه هرمز و همچنین تداوم تلاش‌های میانجیگران در ابلاغ شروط و مولفه‌های ضروری برای بازگشت به روند دیپلماسی قرار داد.
وزیر امور خارجه کشورمان، ناامنی کنونی در تنگه هرمز را نتیجه مستقیم بدعهدی و جنایات ارتکابی امریکا علیه ایران دانست و با یادآوری حسن نیت ایران در فرآیند مذاکرات منتهی به تفاهم خاتمه جنگ، تاکید کرد جمهوری اسلامی ایران همچنان که در عرصه دیپلماسی جدیت نشان داد، مصمم به دفاع از منافع و امنیت ملی خود و ممانعت از سوءاستفاده امریکا از تنگه هرمز برای تهدید امنیت ملی ایران می‌باشد. وزیر امور خارجه روسیه با تاکید مجدد بر موضع اصولی این کشور در محکوم دانستن تجاوز نظامی امریکا و اسراییل علیه ایران و تلاش امریکا و متحدانش برای سوءاستفاده ابزاری از سازمان‌های بین‌المللی برای پیشبرد اهداف خود، بر اهمیت پایبندی همه کشورها به حقوق بین‌الملل و اصول منشور ملل متحد تأکید کرد.

شرایط برای عربستان دردناک‌تر خواهد شد

عضو دفتر سیاسی جنبش انصارالله یمن تاکید کرد، باب‌المندب بخشی از حاکمیت ملی یمن است. محمد الفرح، عضو دفتر سیاسی جنبش انصارالله یمن گفت: باب‌المندب بخشی از حاکمیت ملی یمن است. کنترل بر باب‌المندب به معنای بازپس‌گیری بخشی از حاکمیت بر یک گذرگاه دریایی تاریخی و استراتژیک یمنی است. بر اساس گزارش المیادین، محمد الفرح گفت: تبلیغات دشمن سعودی و نگرانی‌هایی که درباره کشتیرانی بین‌المللی ایجاد می‌کند تلاشی برای ارایه پرونده تجاوز خود علیه یمن به عنوان یک پرونده بین‌المللی است. در این راستا، وزارت خارجه یمن نیز اعلام کرد: افزایش جنایت‌های روزانه دشمن سعودی در یمن و هدف قرار دادن مراکز غیرنظامی مستلزم این است که با دشمن با زبانی که آن را می‌فهمد صحبت کرد. اینکه نظام سعودی فکر می‌کند که مجازات نخواهد شد توهم و سراب است، وزارت خارجه یمن تاکید کرد: بستن در به روی تلاش‌های برخی طرف‌های منطقه‌ای و بین‌المللی توسط عربستان باعث می‌شود تا یمن در مقابل مسوولیت بزرگی برای مقابله با تجاوز قرار گیرد. به دلیل ادامه جنایت‌های روزانه عربستان علیه ملت یمن، دوره آتی برای نظام سعودی دردناک‌تر خواهد بود. ما از هرگونه تلاش برای لغو محاصره یمن و توقف تجاوزات عربستان استقبال می‌کنیم.

فرشاد مومنی نسبت به تداوم تصمیمات غلط هشدار داد

سیاست‌های کلان اقتصادی؛ پایان آزمون و خطا

اقتصاد ایران در دهه‌های گذشته همواره در مرکز مهم‌ترین چالش‌های حکمرانی قرار داشته است. تقریباً هیچ دولتی را نمی‌توان یافت که با شعار اصلاح اقتصاد، مهار تورم، افزایش رشد و بهبود معیشت مردم روی کار نیامده باشد؛ اما فاصله میان اهداف اعلام‌شده و نتایج عملی، نشان می‌دهد که حل مسائل ساختاری اقتصاد بسیار پیچیده‌تر از تدوین برنامه‌ها و وعده‌های کوتاه‌مدت است. امروز نیز در شرایطی که کشور همزمان با فشارهای تحریمی، پیامدهای جنگ و محدودیت‌های مالی روبروست، بیش از هر زمان دیگری ضرورت بازتعریف سیاست‌های کلان اقتصادی احساس می‌شود.

اقتصاد ایران و میراث چالش‌های مزمن

تحریم‌های اقتصادی سال‌هاست به یکی از واقعیت‌های اقتصاد ایران تبدیل شده‌اند. جز دوره کوتاهی که پس از توافق برجام بخشی از محدودیت‌های بین‌المللی کاهش یافت، اقتصاد کشور تقریباً به‌طور مستمر تحت فشار تحریم‌های مستقیم امریکا و محدودیت‌های مالی و بانکی قرار داشته است. این شرایط دسترسی به سرمایه، فناوری، بازارهای مالی و تجارت بین‌المللی را دشوار کرده و هزینه تصمیم‌گیری اقتصادی را به شکل محسوسی افزایش داده است. با این حال، تحریم تنها روایت اقتصاد ایران نیست. بسیاری از اقتصاددانان در سال‌های اخیر بارها هشدار داده‌اند که بخشی از مشکلات موجود، ریشه در سیاست‌های داخلی دارد؛ از تصمیم‌های ناگهانی و بی‌ثبات گرفته تا اجرای شوک‌های قیمتی، ناهماهنگی میان سیاست‌های پولی و مالی و تعویق مداوم اصلاحات ساختاری. به همین دلیل، امروز کمتر کسی تردید دارد که برای خروج از وضعیت فعلی، هم باید فشارهای بیرونی مدیریت شود و هم اصلاحات درونی با جدیت دنبال شود.

تکلیف خصوصی‌سازی باید روشن شود

یکی از مهم‌ترین محورهای اصلاح اقتصادی، تعیین تکلیف نقش دولت در اقتصاد است. طی سال‌های گذشته خصوصی‌سازی بارها به‌عنوان یک سیاست کلیدی مطرح شده، اما تجربه اجرای آن همواره محل نقد بوده است. در بسیاری از موارد، واگذاری‌ها نه به بخش خصوصی واقعی، بلکه به مجموعه‌های شبه‌دولتی یا نهادهای وابسته انجام شده و در نتیجه، سهم دولت در اقتصاد عملاً کاهش معناداری پیدا نکرده است. اقتصاددانان معتقدند تا زمانی که دولت در بخش بزرگی از فعالیت‌های اقتصادی نقش تصدی‌گر داشته باشد، رقابت، بهره‌وری و سرمایه‌گذاری خصوصی با محدودیت روبرو خواهد بود. کوچک‌سازی دولت صرفاً به معنای کاهش تعداد شرکت‌های دولتی نیست؛ بلکه به معنای واگذاری واقعی فعالیت‌های اقتصادی به بخش خصوصی رقابت‌پذیر، افزایش شفافیت و کاهش مداخلات مستقیم در بازار است.

کسری بودجه؛ ریشه بسیاری از بحران‌ها

شاید هیچ متغیری به اندازه کسری بودجه در تحلیل‌های اقتصادی ایران تکرار نشده باشد. بودجه‌های ناترازِ، دولت را ناچار به استفاده از منابع ناپایدار، استقراض یا افزایش پایه پولی کرده‌اند؛ روندی که در نهایت به رشد نقدینگی و تشدید تورم منجر شده است.
کارشناسان تأکید دارند که انضباط مالی باید به یک اصل غیرقابل مذاکره در سیاست‌گذاری تبدیل شود. کنترل هزینه‌های جاری، اصلاح یارانه‌های غیرهدفمند، افزایش بهره‌وری دستگاه‌های اجرایی و حرکت به سمت درآمدهای پایدار، مهم‌ترین ابزارهایی هستند که می‌توانند وابستگی بودجه به منابع تورم‌زا را کاهش دهند. بدون اصلاح بودجه، مهار تورم نیز دشوار خواهد بود؛ زیرا هرگونه تلاش بانک مرکزی برای کنترل نقدینگی، در صورت تداوم کسری‌های مالی دولت، با فشارهای تازه روبرو می‌شود.
فرشاد مومنی اقتصاددان در تحلیل شرایط اقتصادی ایران گفت: یکی از گرفتاری‌های ایران این است که برای هر کارنامه یا فردی که افتخارآفرینی کرده، روایت‌های جعلی و نمونه‌های بدلی ساخته می‌شود تا جامعه نتواند اولویت‌های واقعی خود را تشخیص دهد. در چهار دهه گذشته، سیاست‌هایی بارها شکست خورده‌اند، اما دوباره همان سیاست‌ها با این استدلال که باید یک بار دیگر آنها را آزمایش کنیم، تکرار شده‌اند. اگر یک سیاست بارها شکست خورده است، باید درباره تکرار آن تجدیدنظر کرد. اما گاهی منافع گروه‌های خاص و مافیاها باعث می‌شود سیاست‌های شکست‌خورده همچنان ادامه پیدا کنند.

توقف سیاست‌های مخرب، بخشی از راه‌حل است

رییس موسسه مطالعات دین و اقتصاد گفت: برخی منتقدان سیاست‌های اقتصادی به سیاه‌نمایی یا نداشتن راه‌حل متهم می‌شوند، در حالی که گاهی نخستین گام برای حل مساله، متوقف کردن سیاست‌های مخربی است که نتایج نامطلوب آنها بارها مشاهده شده است. وقتی آثار یک سیاست در آمارهای رسمی نیز مشاهده می‌شود، نمی‌توان صرفاً با شعار از ادامه آن دفاع کرد. مومنی ادامه داد: ممکن است فردی خود را صادقانه مدافع فقرا بداند، اما همزمان آمارهای رسمی نشان دهد سیاستی که تحت مسوولیت مجموعه او اجرا شده، فشار سنگینی بر معیشت مردم وارد کرده است. در چنین شرایطی باید به جای تداوم سیاست‌های مساله‌زا، ابتدا درباره توقف و اصلاح آنها تصمیم گرفت. وی تأکید کرد: تجربه دفاع مقدس نشان می‌دهد اعتماد عمومی، عدالت، صداقت مسوولان، تأمین نیازهای اساسی مردم و احساس مسوولیت دولت در برابر جامعه، عواملی هستند که می‌توانند سرمایه اجتماعی ایجاد کنند؛ بنابراین اگر امروز از کاهش اعتماد و مشارکت اجتماعی سخن می‌گوییم، باید ریشه‌های اقتصادی و اجتماعی این مساله را نیز مورد توجه قرار دهیم.

با چند گرم گوشت و پنیر نمی‌توان خسارت سیاست‌های تورم‌زا را جبران کرد

این اقتصاددان با انتقاد از سیاست‌های حمایتی مبتنی بر کالابرگ گفت: قدرت خرید کالابرگی که امروز توزیع می‌شود، در برابر خسارت‌هایی که سیاست‌های تورم‌زا به معیشت خانوارها وارد کرده، بسیار محدود است.
وی افزود: وقتی یک سیاست تورم‌زا اتخاذ می‌شود، هزینه آموزش، درمان و حمل‌ونقل خانوار افزایش پیدا می‌کند و دسترسی آن به لوازم خانگی و سایر نیازهای ضروری کاهش می‌یابد. حالا نمی‌توان با چند گرم گوشت قرمز، چند گرم گوشت سفید و مقداری پنیر، خسارت‌هایی را که به خانوار وارد شده جبران کرد. اگر از سر دلسوزی و با نگاه کارشناسی بگوییم که باید مراقب سیاست‌های اقتصادی باشیم، متهم می‌شویم که با دولت مشکل سیاسی داریم. در حالی که مساله ما دفاع از معیشت مردم است.

جنگ روایت‌ها نباید جای واقعیت‌های اقتصادی را بگیرد

این اقتصاددان با اشاره به مفهوم «جنگ روایت‌ها» اظهار کرد: در جنگ روایت‌ها، کسانی که در داخل و خارج از کشور از پشتیبانی شبکه‌های رسانه‌ای برخوردارند، می‌توانند برخی صداها را بیش از اندازه برجسته و برخی دیگر را کاملاً خاموش کنند. مساله من دفاع از یک فرد یا یک دستگاه نیست. بحث من درباره نظام تبلیغاتی است که می‌گوید باید چشم‌بسته از افراد، گروه‌ها یا حتی سیاست‌های غلط دفاع کرد. مومنی گفت: در پنج ماه گذشته، ۱۴ بار خطاب به سران قوا گفته‌ام یک «شاغول» به ما بدهید تا بدانیم اگر یک سیاست اقتصادی چند بار شکست خورد، چه زمانی قرار است از آن دست برداریم. در گذشته گفته می‌شد یک بار شکست برای کنار گذاشتن یک سیاست کافی است، اما امروز در عمل به نظر می‌رسد حتی شکست‌های متعدد نیز برای توقف برخی سیاست‌ها کافی نیست. وی ادامه داد: سیاست‌های غلط، اقتصاد ملی را تضعیف و کشور را در حوزه‌هایی که توان تولید داخلی داریم به واردات وابسته می‌کنند و نتیجه آن افزایش فقر و فشار بر مردم است. در برخی سیاست‌های اقتصادی نیز منافع اقلیت بر منافع اکثریت ترجیح داده می‌شود.

مردم زیر فشار معیشتی؛ اما اولویت‌ها جای دیگری است

مومنی با انتقاد از برخی تصمیم‌های اقتصادی گفت: مردم از نظر تبلیغاتی بسیار بی‌پناه شده‌اند. گاهی مقام رسمی اعلام می‌کند که برای رفاه مردم مجوز مالکیت و خرید و فروش کالاهای لوکس صادر شده است، در حالی که گزارش‌های رسمی از گستردگی فقر و آسیب‌پذیری بخش بزرگی از جمعیت حکایت دارد. اگر بخش بزرگی از جامعه با یک شوک کوچک در قیمت مواد غذایی ممکن است به زیر خط فقر سقوط کند، چگونه می‌توان سیاستی را که اولویت آن تأمین رفاه اقلیت است، سیاست رفاهی نامید؟ مومنی تاکید کرد: همزمان از یک سو درباره فقر و حمایت از مردم سخن گفته می‌شود و از سوی دیگر، سیاست‌هایی اجرا می‌شود که موجب جهش قیمت مواد غذایی، پوشاک، آموزش و سلامت می‌شود. حتی در حوزه دارو، مساله امروز فقط قیمت نیست، بلکه گاهی دسترسی به دارو نیز به مشکل تبدیل شده است. وی با انتقاد از آنچه تعارض میان وظایف سیاست‌گذار پولی و فعالیت‌های سوداگرانه می‌خواند، اظهار کرد: مقام پولی باید مسوول حفظ ارزش پول ملی و کنترل تورم باشد، اما اگر به جای انجام این وظایف، از محل واردات طلا یا سوداگری در بازار ارز به سودهای بالا دست پیدا کند، این مساله نیازمند بررسی جدی است. مومنی افزود: نهادی که باید منافع ملی و مصالح اکثریت مردم را در اولویت قرار دهد، نباید به گونه‌ای عمل کند که فشار مضاعفی بر معیشت خانوارها و بقای واحدهای تولیدی وارد شود. اگر چنین فعالیت‌هایی سودآوری ایجاد کند و سپس همین سودآوری مبنای پاداش‌های بزرگ قرار گیرد، با تعرض مضاعف به حقوق مردم مواجه هستیم.

تفاوت اقتصاد دوران جنگ با امروز

مومنی تأکید کرد: اگر شرایط اقتصادی و اجتماعی دوران دفاع مقدس با امروز تفاوت داشت، دلیلش این بود که مناسبات اقتصادی و مدیریتی نیز متفاوت بود. در آن دوره، اصل بر این بود که هر هزینه‌ای لازم است برای حفظ حریم کشور و امنیت مردم پرداخت شود. البته همیشه استثنا وجود داشته است، اما گرایش غالب این بود که منافع شخصی، خانوادگی، قومی و گروهی در اولویت قرار نگیرد. مومنی با اشاره به موضوع تخصیص دلارهای نفتی گفت: در دوران جنگ، مسوولان به این جمع‌بندی رسیدند که تخصیص منابع ارزی باید شفاف شود، حتی اگر شفافیت باعث شود برخی اختیارات محدود شود. این تصمیم از نظر کارشناسی به نفع کشور تشخیص داده شد. برخی این استدلال را مطرح می‌کردند که اگر اطلاعات منابع ارزی شفاف شود، دشمنان از آن مطلع خواهند شد. اما با توجه به دسترسی گسترده جهان امروز به اطلاعات، پنهان کردن منابع و مصارف ارزی از دیگران عملاً امکان‌پذیر نیست.

مردم محرم هستند یا نه؟

این اقتصاددان گفت: من در حوزه تجارت خارجی فعالیت داشته‌ام و به داده‌های بین‌المللی دسترسی داشته‌ام. نمی‌توان حتی یک سنت درآمد ارزی کسب کرد که دیگران از آن مطلع نشوند یا یک سنت هزینه کرد که قابل ردیابی نباشد. بنابراین مساله اصلی این نیست که دیگران چه می‌فهمند؛ مساله این است که آیا مردم خودمان را محرم می‌دانیم یا نه. وقتی از مشارکت مردم در سرنوشت کشور سخن می‌گوییم، این مشارکت الزاماتی دارد. نمی‌توان از دانشگاهیان خواست در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مشارکت کنند، اما اطلاعات واقعی را در اختیار آنها قرار نداد. وی با اشاره به تجربه‌ای در زمینه بودجه گفت: حتی اگر به یک استاد دانشگاه گفته شود برای مشارکت در تدوین بودجه کشور دعوت شده است، اما در عمل هماهنگی‌های لازم انجام نشود و او پشت درهای دستگاه اداری بماند، نمی‌توان بعداً گفت دانشگاهیان آمدند و نتوانستند کمکی کنند.

اقتصاد را نمی‌توان با شعار اداره کرد

مومنی با انتقاد از برخی استدلال‌های اقتصادی گفت: امروز گاهی اظهاراتی درباره سیاست‌های اقتصادی مطرح می‌شود که با اصول اولیه علمی سازگار نیست. برای مثال، اگر سیاستی موجب افزایش شدید قیمت کالاهای اساسی شود و بخش بزرگی از مردم را تحت فشار قرار دهد، نمی‌توان بعداً گفت اگر این سیاست اجرا نمی‌شد، قحطی رخ می‌داد.
مومنی ادامه داد: در اقتصادی که بخش عمده نیازهای اساسی آن در داخل تولید می‌شود و واکنش تولیدکننده، به‌ویژه در بخش کشاورزی، با وقفه زمانی نسبت به تغییرات قیمت صورت می‌گیرد، نمی‌توان انتظار داشت که یک شوک قیمتی امروز، بلافاصله تولید فردا را افزایش دهد. اگر مبنای تصمیم‌گیری علم است، باید این واقعیت‌ها در سیاست‌گذاری مورد توجه قرار گیرد.

دوگانه دشوار تورم و رکود

اقتصاد ایران سال‌هاست با پدیده رکود تورمی دست‌وپنجه نرم می‌کند؛ وضعیتی که در آن همزمان قیمت‌ها افزایش می‌یابد و رشد اقتصادی کاهش پیدا می‌کند. این دوگانه، سیاست‌گذاری را به یکی از دشوارترین آزمون‌های اقتصاد کلان تبدیل کرده است. اگر تمرکز صرف بر مهار تورم باشد، ممکن است دسترسی بنگاه‌ها به منابع مالی محدود شده و رکود عمیق‌تر شود. از سوی دیگر، اگر سیاست‌های انبساطی بدون ملاحظات تورمی اجرا شوند، نقدینگی افزایش یافته و فشار بیشتری بر معیشت خانوارها وارد خواهد شد. به همین دلیل، بسیاری از اقتصاددانان معتقدند راه‌حل، ایجاد تعادل میان ثبات پولی و حمایت از تولید است؛ تعادلی که تنها با هماهنگی سیاست‌های مالی، پولی و تجاری امکان‌پذیر خواهد بود.

سرمایه‌گذاری؛ حلقه گمشده رشد

رشد پایدار بدون سرمایه‌گذاری ممکن نیست. کاهش سرمایه‌گذاری طی سال‌های اخیر، یکی از مهم‌ترین دلایل پایین ماندن ظرفیت تولید و کاهش بهره‌وری بوده است. نااطمینانی‌های اقتصادی، نوسانات ارزی، دشواری تأمین مالی و محدودیت‌های ناشی از تحریم، انگیزه سرمایه‌گذاری را کاهش داده‌اند.
در چنین شرایطی، سیاست‌های کلان باید بیش از هر چیز بر کاهش نااطمینانی متمرکز شوند. سرمایه‌گذار، پیش از سودآوری، به ثبات نیاز دارد؛ ثبات در قوانین، در مقررات، در سیاست ارزی و در افق تصمیم‌گیری دولت. هر اندازه این ثبات تقویت شود، امکان ورود سرمایه داخلی و حتی سرمایه ایرانیان خارج از کشور نیز افزایش خواهد یافت.

آزمون و خطا دیگر پاسخگو نیست

شاید مهم‌ترین تفاوت امروز با سال‌های گذشته، محدود شدن ظرفیت آزمون و خطا باشد. اقتصاد ایران اکنون در شرایطی قرار دارد که همزمان باید آثار جنگ، تحریم، تورم بالا و کاهش قدرت خرید را مدیریت کند. در چنین فضایی، تصمیم‌های ناگهانی یا سیاست‌های مقطعی می‌توانند هزینه‌های بسیار سنگین‌تری نسبت به گذشته ایجاد کنند.
به همین دلیل، بسیاری از تحلیلگران بر ضرورت سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد تأکید دارند؛ یعنی تصمیم‌هایی که پیش از اجرا ارزیابی شوند، پیامدهای اجتماعی و اقتصادی آنها سنجیده شود و امکان اصلاح تدریجی نیز وجود داشته باشد. تجربه شوک‌های اقتصادی گذشته نشان داده است که تصمیم‌های پرهزینه، اگر بدون اجماع کارشناسی و بدون آماده‌سازی جامعه اجرا شوند، می‌توانند خود به منشأ بی‌ثباتی جدید تبدیل شوند.

ضرورت یک نقشه راه مشترک

اقتصاد ایران بیش از هر زمان دیگری به یک نقشه راه روشن نیاز دارد؛ نقشه‌ای که در آن تکلیف موضوعاتی مانند خصوصی‌سازی، اصلاح نظام بانکی، کنترل کسری بودجه، مهار تورم، افزایش بهره‌وری و حمایت از بخش خصوصی مشخص باشد. این اهداف سال‌هاست در اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه تکرار می‌شوند، اما تفاوت امروز در آن است که تحقق آنها دیگر یک انتخاب نیست، بلکه به ضرورتی برای حفظ ثبات اقتصادی و بهبود معیشت مردم تبدیل شده است. عبور از بحران‌های فعلی تنها با مقاومت در برابر فشارهای خارجی ممکن نیست؛ همانقدر که تحریم‌ها هزینه‌ساز بوده‌اند، اصلاح ساختارهای داخلی نیز تعیین‌کننده خواهد بود. اگر سیاست‌های کلان بتوانند از مرحله شعار به مرحله اجرا برسند، اقتصاد ایران شانس آن را خواهد داشت که از چرخه تورم مزمن و رشد پایین فاصله بگیرد. در غیر این صورت، ادامه تعویق اصلاحات، هزینه‌ای خواهد داشت که در نهایت بیش از همه بر زندگی روزمره مردم تحمیل می‌شود.

گفت‌وگوی پزشکیان با فاکس نیوز، تندرو ترین شبکه امریکایی:

دیپلماسی عمومی رییس جمهور

مسعود پزشکیان در گفت‌وگویی با شبکه فاکس نیوز که مشروح آن منتشر خواهد شد، بر عزم تهران در دفاع مقتدرانه در برابر تداوم تجاوزگری و ایستادگی دولت و ملت ایران در برابر فشارهای اقتصادی تاکید کرد. او همچنین آمادگی ایران را برای گفت‌وگو در چارچوب قوانین بین‌المللی پیرامون برنامه هسته‌ای ایران اعلام کرد. مسعود پزشکیان، رییس جمهور ایران که برای شرکت در هشتاد و یکمین نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل به نیویورک سفر کرده است، در حاشیه این رویداد در گفت‌وگویی با شبکه فاکس نیوز در پاسخ به این سوال که ایران جنگ را انتخاب می‌کند یا توافق را، گفت: «ما جنگ را انتخاب نکردیم. جنگ به ما تحمیل شد. ما به دنبال جنگ نیستیم. بلکه هر زمان که به ما حمله کنند، مجبور به دفاع از خود می‌شویم. ما هرگز جنگی را شروع نکرده‌ایم. اما اگر آنها بخواهند به جنگ با ما ادامه دهند، ما قاطعانه و محکم پاسخ خواهیم داد.»
پزشکیان افزود: «امروز، فشارهایی که آنها مداوم بر ما تحمیل می‌کنند برای این است که ما را وادار کنند خارج از چارچوب قانونی حقوق بین‌الملل تسلیم شویم که غیرممکن است.»
او در ادامه در پاسخ به این سوال که ایران حاضر است در روند توافق چه چیزی (امتیازی) ارایه دهد، با اشاره به پایبندی ایران به یادداشت تفاهم اسلام‌آباد برای پایان جنگ گفت: «ما مشکلی نداریم. ما با رییس جمهور شما به توافقی رسیدیم که امضا شد. آن توافق امضا شد و بر آن اساس، ما مایلیم و همچنان می‌خواهیم پیش برویم.»
رییس جمهور با اشاره به اینکه حملات متجاوزانه امریکا منشأ وضع موجود در تردد دریایی در تنگه هرمز است، گفت: «ما تنگه هرمز را نبسته بودیم؛ باز بود. بدون هیچ توجیه یا چارچوب قانونی به ما حمله کردند. آنها مقام معظم رهبری ما، دانشمندان ما، فرماندهان نظامی و مقامات دولتی ما را ترور کردند و به شهادت رساندند.»
پزشکیان در پاسخ به سوالی درباره اقدامات انصارالله یمن که در مقاومت در برابر محاصره عربستان سعودی و نیروهای وابسته به دولت مستعفی یمن که از سوی ریاض حمایت می‌شوند، گفت: «انصارالله مسوول اقدامات خودشان هستند. آنها از ما دستور نمی‌گیرند. ما با آنها به عنوان کسانی که در منطقه مقاومت می‌کنند، بر اساس شرایطی که بر آنها تحمیل شده در تماس هستیم. هیچ رابطه سیستماتیکی وجود ندارد.»
او در بخش دیگری از این گفت‌وگو با اشاره به مساله دارایی‌های مسدودشده ایران در خارج از کشور، از جمله در چین که بزرگ‌ترین مشتری نفتی ایران است، گفت: «یکی از مشکلاتی که با آن روبرو هستیم، این است که پول ما در چین مسدود شده است. این واقعیت که شما قبلا به اتهاماتی اشاره کردید که ما به کسانی کمک مالی می‌کنیم؛ ما حتی نمی‌توانیم پول خودمان را از کشوری که کالا به آن عرضه کرده‌ایم خارج کنیم، چه برسد به استفاده از آن وجوه برای پرداخت به شخص دیگری در گوشه دیگری از جهان.»
رییس جمهور ایران در پاسخ به این سوال خبرنگار که آیا معترضان در ایران در صورت برپایی اعتراض در خیابان‌ها اعدام می‌شوند؟، با اشاره به حوادث دی‌ماه ۱۴۰۴ که دونالد ترامپ، رییس جمهور امریکا آن را بهانه‌ای برای مداخله‌جویی در امور داخلی ایران قرار داد، بیان کرد: «هر کسی که بخواهد اعتراض کند، کاملا حق انجام این کار را دارد. ما نشستیم و با بسیاری از این معترضان گفت‌وگو کردیم، وظیفه ما پاسخگویی به مردم است. اعتراض کردن حق است اما نه با اسلحه.» او افزود: «ترامپ مدام می‌گفت، «می‌خواهم هدیه‌ای برای مردم ایران بیاورم» اما هدیه‌ای که آنها برای ما آوردند موشک‌های هدایت‌شونده، سلاح‌های سنگین و ویرانی بود. آنچه آنها واقعا می‌خواهند انجام دهند این است که حوادثی در کشور ایجاد کنند که راه را برای سقوط حاکمیت، جامعه و دولت هموار کند.»
رییس جمهور در ادامه در پاسخ به سوالی درباره تاثیر انتخابات میان‌دوره‌ای امریکا بر مذاکرات پایان جنگ و دستیابی به توافقی در این زمینه گفت: «اگر دولت فعلی امریکا بخواهد در چارچوب قوانین بین‌المللی به توافقی برسد، خوب است. در هر حال، قبل از انتخابات یا بعد از انتخابات، چه تفاوتی برای ما دارد؟»
او در ادامه با تاکید بر اینکه ایران هیچگاه آغازگر جنگ نبوده و از گفت‌وگو استقبال کرده است، گفت: «ما هرگز به دنبال جنگ نبودیم. ما به دنبال جنگ نیستیم. من عمیقا معتقدم که انسان‌ها نباید باعث مرگ انسان دیگری شوند. ما قرار است مخلوقات برگزیده آفرینش باشیم. وقتی می‌توانیم مسائل را از طریق گفت‌وگو حل کنیم، نباید به کشتن یکدیگر متوسل شویم.»
پزشکیان افزود: «با تحریکاتی که اسراییل انجام داد، آنها این جنگ را به ما تحمیل کردند. اما ما نمی‌خواهیم ادامه دهیم. این امریکاست که باید انتخاب کند آیا می‌خواهد این را پایان دهد یا نه.»
رییس جمهور با تاکید بر عزم دولت و ملت ایران در ایستادگی در برابر سیاست قهری امریکا با وجود دشواری‌ها، گفت: «ما تا آخرین لحظه مقاومت خواهیم کرد. بله، ما مشکلات اقتصادی داریم اما هر سختی را تحمل خواهیم کرد و تاب خواهیم آورد.»
بر اساس یادداشت تفاهم اسلام‌آباد، گفت‌وگو درباره برنامه هسته‌ای ایران قرار بود در بازه زمانی ۶۰ روزه پس از به اجرا درآمدن این سند انجام شود. اما در نتیجه عدم پایبندی امریکا به تعهداتش، از جمله با پایبند نبودن به ترتیبات ایرانی در تردد دریایی از تنگه هرمز که در مفاد یادداشت تفاهم ذکر شده بود، همچنین تکرار حملات متجاوزانه به ایران که منجر به شهادت غیرنظامیان نیز شد، این فرصت به پایان رسید.
تهران که پیشتر ذیل توافق هسته‌ای و لغو تحریم‌های بین‌المللی یکی از سختگیرانه‌ترین تدابیر نظارت و راستی‌آزمایی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بر برنامه هسته‌ای خود را پذیرفته بود، بارها تاکید کرده است از حق خود در برخورداری از برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز به عنوان یکی از کشورهای عضو ان‌پی‌تی چشم‌پوشی نخواهد کرد. اما حاضر به گفت‌وگو درباره توافقی است که نظارت بین‌المللی بر برنامه هسته‌ای ایران را در ازای اجرای شروط آن و لغو تحریم‌ها برقرار کند.

اقتصاد کلان

هزینه استقراض دولت امریکا رکورد جدید زد

بازده اوراق قرضه بلندمدت امریکا به بالاترین سطح خود در بیش از دو دهه گذشته رسید که جدیدترین تحول در روند ریزش گسترده قیمت اوراق قرضه در بازارهای جهانی، در نتیجه نگرانی‌ها درباره تورم و بار بدهی‌های دولتی است. جهش دوباره قیمت نفت در روز پنجشنبه، نرخ بازده اوراق خزانه ۳۰ ساله امریکا را تا ۴ واحد پایه افزایش داد و به ۵.۴۴ درصد رساند که بالاترین رقم از سال ۲۰۰۴ محسوب می‌شود. بازده اوراق قرضه اروپایی نیز روندی صعودی داشت و بازده اوراق قرضه دولتی ژاپن نیز پس از بازگشایی بازارها پس از تعطیلات سه روزه، به سطوحی رسید که آخرین بار در سال ۱۹۹۶ مشاهده شده بود. داده‌های شاخص «اوراق خزانه جهانی» بلومبرگ نشان می‌دهد که میانگین بازده بدهی‌های دولتی در سراسر جهان اکنون به مرز چهار درصد رسیده است که بالاترین میزان از سال ۲۰۰۷ به شمار می‌رود. این وضعیت یادآور پایان دوران بازده پایین است؛ دورانی که در آن بازارها با پیامدهای تورمی جنگ تحمیلی علیه ایران، اقتصاد قدرتمند امریکا و حجم عظیم فروش اوراق قرضه توسط دولت‌ها و شرکت‌های فناوری دست‌به‌گریبان هستند. افزایش هزینه‌های استقراض، دونالد ترامپ، رییس جمهور امریکا را در آستانه انتخابات میان‌دوره‌ای ماه نوامبر تحت فشار قرار داده است، زیرا نارضایتی‌ها نسبت به نرخ‌های بالای وام مسکن و هزینه‌های زندگی رو به افزایش است. او خواستار کاهش نرخ بهره امریکا به «یک درصد یا کمتر» شده و از هیات‌مدیره فدرال رزرو به دلیل تصمیم اخیرشان برای افزایش نرخ بهره در اوایل ماه جاری، با عنوان هیاتی «خصومت‌ورز» انتقاد کرده است. بازده اوراق خزانه دو ساله از زمان آغاز تجاوز نظامی، به ایران بیش از ۱۵۰